

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
MUZEUM OBRONY WYBRZEŻA
stowarzyszenia „Przyjaciele Helu”
ZA ROK 2015**

Był to dziesiąty rok działalności muzeum. Muzeum gospodaruje obecnie na 6 obiektach byłej baterii niemieckiej Schleswig-Holstein oraz na stanowisku nr 4 przedwojennej polskiej baterii im. Heliadora Laskowskiego.

Organizacyjnie MUZEUM OBRONY WYBRZEŻA jest podzielone na:

1. MOW - muzeum militarne (na obiekcie B2, skansenie i wieży kierowania ogniem),
2. Muzeum Przyrodniczo – Etnograficznego (na obiekcie B1) – planowana zmiana nazwy na Muzeum Helu
3. Muzeum Kolei Helskich (na obiekcie magazynów amunicyjnych)
4. Stanowisko nr 4 baterii im. Heliadora Laskowskiego
5. Kolejkę wąskotorową – wożącą turystów po terenie wewnętrznym (MOW - Muzeum Kolei Helskich)
6. Stanowisko nr 3 baterii (obiekt B-3) – udostępniane na Noc Muzeum i imprezy plenerowe – obiekt do remontu

Frekwencja w 2015 r. przedstawiała się następująco:

Skansen MOW.....	68.977 osób
Stanowisko B2.....	53.091 osób
Stanowisko B1.....	4.788 osób
Wieża kierowania ogniem.....	11.208 osób
Stanowisko Laskowskiego – cypel.....	19.637 osób
Muzeum Kolei Helskich.....	14.971 osób

Razem obiekty MOW zwiedziło 172.672 osób

Obiekty muzealne zwiedzano także nieodpłatnie i szacujemy, że skorzystało z tego ok. 4 tys. osób. (nie prowadzimy statystyk tego typu wejść).

- W dalszym ciągu głównym źródłem finansowania Muzeum są wpływy za bilety wstępu i rozprowadzanie wydawnictw MOW.
- W 2015 r. MOW otrzymało dotacje w łącznej wysokości 5.000 zł - dofinansowanie Północnokaszubskiej Grupy Rybackiej na wystawę fotografii podwodnych – Życie Bałtyku eksponowanych na stanowisku B-1.
- Opracowano i opublikowano w internecie wydawnictwo „Wiadomości Muzealne” numery od 15 do 23 .
- Wydano Zeszyt Helski nr 21 – „Helska Kolonia Rybacka”
- W ciągłej sprzedaży w sklepiku MOW znajdują się wszystkie numery Zeszytów Helskich, Przewodnik po Helu (naszego autorstwa), mapa Fortyfikacje Półwyspu Helskiego oraz książki autorstwa Karola Olgierda Borchardta.

Najważniejszym wydarzeniem w 2015 roku było otwarcie 30 maja nowego Oddziału MOW – Muzeum Przyrodniczo – Etnograficznego.

Obiekt B-1 w kompleksie Schleswig - Holstein przez kilkadziesiąt lat był zagospodarowany przez Marynarkę Wojenną, między innymi jako punkt łączności. Po opuszczeniu przez wojsko, przez kilka lat bunkier niszczał; w 2014 roku właściciel - Agencja Mienia Wojskowego - przekazała całą nieruchomości wraz z ogrodzonym obszarem, miastu, a miasto użyczyło ją stowarzyszeniu „Przyjaciele Helu”. Był to ostatni „klejnot w koronie” - w ten sposób stowarzyszenie zarządza wszystkimi sześcioma obiektami byłej baterii niemieckiej. Postawiliśmy sobie za punkt honoru utworzyć na B-1 muzeum i udostępnić ekspozycje przed sezonem turystycznym 2015.

Mieliśmy, duże, bo liczące ponad tysiąc eksponatów, zbiory etnograficzne, zbierane przez dziesięć lat z myślą o przyszłym Muzeum Etnograficznym, jakie miało powstać w obiekcie B-3 oraz nieco mniejsze zbiory przyrodnicze, które zamierzaliśmy eksponować na B-1.

Nie wygraliśmy konkursu na grant, który umożliwiłby remont B-3 - tym samym nie mogliśmy liczyć na to, że w najbliższym czasie powstanie tam muzeum. Na to potrzeba było około pięciu milionów złotych. Natomiast B-1 był w o wiele lepszym stanie technicznym, mogliśmy go wyremontować z własnych środków wypracowanych ze sprzedaży biletów do Muzeum Obrony Wybrzeża.

Tak powstał pomysł na Muzeum Przyrodniczo - Etnograficzne. W nowo wyremontowanych salach zorganizowaliśmy osiem wystaw etnograficznych, pokazujących Hel sprzed 150 laty oraz trzy wystawy przyrodnicze.

Salę wystawową oraz gabloty zapełniły się eksponatami wcześniej zgromadzonymi oraz wypożyczonymi od kolekcjonerów. Niewielu turystów wiedziało o nowym muzeum - odwiedziło nas około 5.000 osób. Docelowo miało tu być Muzeum Helu ukazujące historię naszego miasta, z działem przyrodniczym poświęconym przyrodzie Półwyspu Helskiego i Zatoki Puckiej. Właśnie obecnie nad nim intensywnie pracujemy. Remontowane są kolejne pomieszczenia i wykonywane wystawy. Chcemy zdążyć przed sezonem turystycznym 2016. Teren wokół muzeum, który był wielkim wysypiskiem gruzu, staramy się przekształcić w Ogródek Botaniczny. Dotychczas wywieźliśmy gruz, nawieźliśmy ziemię ogrodową, posadziliśmy ponad 1000 roślin, czeka nas jeszcze wiele pracy. Znaleźliśmy szczodrego sponsora - pana Jacka Wysockiego, który przekazał nam system oświetleniowy (dzięki niemu również oświetlone jest Muzeum Rybołówstwa oraz zabytkowy dąb „Franciszek”). Od zmierzchu do świtu wszyscy przejeżdżający mogą podziwiać podświetlone zabytkowe mury naszego muzeum oraz stare drzewa wokół niego.

Obecnie wyszukujemy w archiwach państwowych dokumenty helskie, których kopie znajdują się w Muzeum Helu. Wykorzystamy również stare zdjęcia, które otrzymaliśmy od mieszkańców naszego miasta.

W minionym roku w stanowisku B-1 zorganizowaliśmy akcję „uwolnij książkę”. Ponad 800 książek trafiło bezpłatnie do nowych właścicieli. Książek przybywa – jest ich ponad 1000. Dostarczają je nie tylko mieszkańcy Helu ale również turyści. Akcja ta będzie kontynuowana w 2016 roku i w latach następnych.

W sezonie letnim 2015 r. prezentowaliśmy w głównej siedzibie MOW nowe wystawy: W sali wystaw czasowych można było obejrzeć wystawę użyczoną przez Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni, dotyczącą udziału Polaków w Marynarce Wojennej państw zaborczych podczas I wojny światowej. Ich znaczna część, po roku 1918 w okresie II Rzeczypospolitej tworzyła zręby polskich sił morskich. Byli wśród nich admirałowie: Kazimierz Porębski, Jerzy Świrski i Józef Unrug.

Wystawę ilustrował model krążownika „Lutzow”.

Na terenie skansenu można było obejrzeć wystawę „Kuchnie polowe w armiach świata” i udostępnioną przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej z Gdańsku wystawę „Gryf Pomorski”. Upalne lato spowodowało, że prezentowana od kilku lat na tarasie widokowym wystawa „Gdy Polska powiedziała NIE”, została spalona przez słońce. Ponad 20 plansz zostało całkowicie zniszczonych.

W minionym roku nasze Muzeum wzbogaciło się o wiele ciekawych eksponatów:

- 26 kwietnia naszemu Muzeum powiodło się ratowanie bezcennego zabytku militarnego - wyrzuconego przez sztormy na płytką wodę pływaka polskiego wodnosamolotu z Morskiego Dywizjonu Lotniczego w Pucku -Lublin R.XIII/hydro, zatopionego przez Niemców w kampanii wrześniowej 1939 roku.

Płetwonurek-amator Jacek Dzienisiuk, podczas penetrowania okolic małej plaży zauważył, że ostatni sztorm odsłonił pływak samolotu i istniała groźba, że następny sztorm może zabrać znalezisko w głąb morza.

Szybka akcja doprowadziła do wydobycia, a następnie przewiezienia pływaka na teren muzeum. Tam, w specjalnie wykopanej jamie, moczony był przez kilka miesięcy w słodkiej wodzie, żeby pozbyć się związków soli z jego aluminiowego kadłuba. Następnie pływak został przeniesiony pod dach muzeum i nasz konserwator usunął z niego muł, piasek oraz muszle jakimi był porośnięty.

Obecnie pokrywany jest specjalną warstwą ochronną . Po zakończeniu prac konserwatorskich będzie wystawiony jako eksponat w Muzeum Obrony Wybrzeża.

- W czerwcu 2015 r. otrzymaliśmy wspaniały dar - syn obrońcy Helu Tadeusza Budnego - Zbigniew z żoną Bożeną występując także w imieniu córki Tadeusza, Aliny Palpuchowskiej ofiarowali naszemu archiwum wspaniały album ze zdjęciami. Zgromadzone w albumie fotografie dokumentują przede wszystkim historię kontrtorpedowca ORP WICHER - na którego pokładzie służył Tadeusz Budny, jak i jego późniejszą służbę w Polskiej Marynarce Wojennej na zachodzie.

Niemal 300 zdjęć - w większości unikalnych i nigdy nie publikowanych, powiększy wiedzę historyczną o Polskiej Marynarce Wojennej.

- Latem Fundacja „ORLEN - DAR SERCA" przekazała naszemu Muzeum Obrony Wybrzeża Stowarzyszenia „Przyjaciele Helu" lokomotywę spalinową Ls320 (Ls60) do wykorzystania jako eksponat muzealny w naszym oddziale - Muzeum Kolei Helskich.

- W darze od właścicieli **Restauracji KUTTER**, otrzymaliśmy wspaniały eksponat: oryginalny, w świetnym stanie, drewniany kuferek żołnierski Obrońcy Helu - **Józefa Trendela**. Józef Trendel urodził się w 1901 roku w miejscowości Ceynowa - obecnie Chałupy. W stopniu szeregowego służył na jednej z baterii brzegowych broniących Półwyspu Helskiego w czasie 32-dniowej obrony Helu w 1939 roku.

W czasie okupacji trafił do obozu jenieckiego Stalag IIc.

Na wizytówce dołączonej do kuferka znajduje się napis:

Trendel Józef, Hel, pow. Morski

G3721/22/I (Pomorze)

- Muzeum wzbogaciło się o kolejne modele okrętów i samolotów przekazanych nieodpłatnie przez Koszaliński Pluton Modelarski. Modele były wyróżniane na konkursach modelarskich w kraju i za granicą.

- Dźwięki to także część naszego krajobrazu kulturowego. Wiele z nich bezpowrotnie umilkło. Charakterystyczny, niski odgłos buczonego rozbrzmiewający dawniej na wybrzeżu w czasie mgły wspomina wiele osób. Nowoczesne środki nawigacyjne sprawiły, że przestały być potrzebne i prawie wszystkie zostały skasowane i wylądowały na złomowiskach. Na Półwyspie Helskim zachował się tylko jeden, zbyt niedostępny, aby stać się łatwym łupem zbieraczy metalu. Był zamontowany w 1938 roku na ażurowej wieży obsługiwanej automatycznie latarni na Górze Szwedów w pobliżu Helu. Stowarzyszenie "Przyjaciele Helu" od lat sprzeciwia się rozbiórce latarni na Górze Szwedów na złom, od lat szukamy chętnego, któryby przejął opiekę nad tą ciekawą budowlą – jak na razie niestety bez rezultatu.

Aby ostatni z helskich buczonek nie podzielił losu innych, został on w listopadzie 2015 r. z wielkim wysiłkiem – zdemontowany i przetransportowany do helskiego Muzeum. Po sprawdzeniu stanu jego membran i konserwacji zostanie zmontowany w siedzibie tej placówki. Jego uszkodzenia spowodowane przez czas, klimat i rabusiów są bardzo poważne i nie wiemy, czy będzie możliwe, aby kiedyś, w mgliste dni – mógł ponownie, nostalgicznie rozbrzmiewać.

Łącznie pozyskaliśmy dla naszego Muzeum, drogą kupna i darowizn ponad 100 eksponatów.

Z inicjatywy Stowarzyszenia "Przyjaciele Helu" oraz Nadleśnictwa Wejherowo ufundowano w Helu przy historycznej leśniczówce położonej przy ul. Wiejskiej, umieszczoną na pięknym głazie, tablicę upamiętniającą postać **helskiego inżyniera leśnika Władysława Kotuli**.

Przedstawiciele MOW oraz członkowie grupy rekonstrukcyjnej działającej przy Muzeum uczestniczyli we wszystkich uroczystościach patriotycznych organizowanych na terenie naszego miasta.

Współpracowano z organizacją „Strzelców”, udostępniając namiot i obiekty MOW do przeprowadzanych ćwiczeń.

Za swój niewątpliwy sukces uważamy, że Minister Obrony Narodowej, po rozpatrzeniu wniosku Muzeum Obrony Wybrzeża stowarzyszenia "Przyjaciele Helu" z dnia 28 marca 2014 r., **decyzją nr 249/KADR z dn. 18 lutego 2015 roku** mianował pośmiertnie naszego patrona **Zbigniewa Przybyszewskiego, ur. 1907 r. na stopień komandora**.

Warto dodać, że nasze Muzeum nominowane zostało przez Marszałka Senatu RP do nagrody i Tytułu Strażnika Dziedzictwa Rzeczypospolitej, za utworzenie ważnej placówki muzealnej i ratowanie przed zniszczeniem opuszczonych przez wojsko polskich obiektów militarnych, m.in. odrestaurowanie słynnej baterii im. Heliodora Laskowskiego, wstawionej skuteczną obroną Helu w 1939 r.; za popularyzację historii i kultywowanie tradycji polskiej marynarki wojennej; dokumentowanie i popularyzowanie historii polskiego wybrzeża i losów jego mieszkańców.

